

Wie was toch...

Johannes Lulofs

Als telg uit een voorname familie ziet Johannes Lulofs in 1711 in Zutphen het levenslicht. Of hij hier de Latijnse school bezoekt, weten we niet. We vinden hem terug in 1729 als student aan de Universiteit van Utrecht, waar hij op dat moment geografie studeert. Twee jaren later promoveert hij tot doctor in de wijsbegeerte op een proefschrift over het noorderlicht. In 1734 promoveert hij ook nog tot doctor in de rechten.

Hij keert terug naar Zutphen en begint een advocatenpraktijk. Maar de natuurwetenschappen blijven aan hem trekken. Tussen zijn praktijkzaken door vertaalt hij baanbrekende sterrenkundige werken in het Nederlands, en voorziet ze ruimschoots van aantekeningen. Zijn vertaling van Horrebow's *Copernicus triumphans* laat hij in 1741 uitgeven bij de Zutphense boekhandelaar en uitgever Amelis Jan van Hoorn.

In 1743 benoemt de Leidse universiteit hem tot hoogleraar in de wiskunde en sterrenkunde als opvolger van de beroemde Willem Jacob 's Gravesande. Wat de inrichting van ons zonnestelsel betreft hangt Lulofs de theorieën van Newton (zwaartekracht) en Kepler (planeetbewegingen) aan. Hij doet waarnemingen aan de komeet van Halley en aan de planeet Mercurius. Belangrijke nieuwe ontdekkingen doet Lulofs echter niet. Hij is voortdurend in gevecht gewikkeld met het universiteitsbestuur om geld voor verbetering van de Leidse sterrenwacht.

Zijn belangrijkste oorspronkelijke werk is *Inleiding Tot Eene Natuur- En Wiskundige Beschouwinge Des Aardkloots*, dat in 1750 tegelijkertijd in Leiden en Zutphen wordt uitgegeven. Vanwege zijn grote waterstaatkundige kennis benoemen de Staten van Holland hem in 1754 als eerste Inspecteur-Generaal van de

Johannes Lulofs, litho door L. Springer, uit de serie *De Senaatskamer der Leidse Hoogeschool*, ca. 1843. (collectie Rob Kammelar)

Rivieren in Holland. Hij publiceert onder meer over het rijzen van de zeespiegel, over de techniek van windmolens en over de snelheid van de wind.

Johannes Lulofs overlijdt in 1768 te Leiden. Hij heeft dan een indrukwekkende reeks wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan, die hem alom erkenning hebben gebracht. Toch wordt hij tegenwoordig niet tot de allergrootsten gerekend. Universiteitshistoricus Willem Otterspeer typeert hem als een uiterst beperkte geest, een zelfingenomen provinciaal en een dwangmatige roddeelaar. Johannes Lulofs blijkt behalve natuurwetenschapper uit hartstocht ook een mens van vlees en bloed te zijn geweest. (Rob Kammelar)

Literatuur

- Rienk Vermij, 'Johannes Lulofs als vertegenwoordiger van het newtonianisme in de Republiek', in *Gewina* 22 (1999).
- Willem Otterspeer, *Groepsportret met Dame. De vesting van de macht, de Leidse universiteit 1673 – 1775*, Amsterdam 2002.